

ÍNDEX

Pròleg	5
Introducció	7
PART I: FONÈTICA	11
I. El vocalisme llatí: el pas del llatí clàssic al llatí vulgar	13
1.1. Llatí clàssic	13
1.1.1. Quantitat vocàlica	13
1.1.2. Diftongs	15
1.2. Llatí vulgar	15
1.2.1. Transformació de la quantitat vocàlica	15
1.2.2. Accent d'intensitat	16
1.2.3. Vocals tòniques i àtones	17
1.2.4. Reducció dels diftongs clàssics	18
1.2.5. Diftongs nous. Formació de la iod i de la wau	19
1.2.6. Canvis analògics d'accent	20
1.3. Bibliografia fonamental del vocalisme llatí	21

2. Vocalisme tònic català	22
2.1. Introducció. L'accentuació	22
2.2. Ā, Ā ll. cl. (> Á ll. vg.)	25
2.2.1. Evolució general: Ā > [á] cat	25
2.2.2. Ā + iod > [é]	25
2.2.3. Manteniment del grup [áj]	27
2.2.4. Casos de Ā > [é]	27
2.2.5. Evolucions particulars	28
2.2.6. ĀU > [ó]	28
2.3. Ē ll. cl. (> Ē ll. vg.) i Ē, Ē ll. cl. (> Ē ll. vg.)	29
2.3.1. Ē, AE ll. cl. (> Ē ll. vg.)	29
2.3.1.1. Ē ll. vg. > [é]	30
2.3.1.2. Ē ll. vg. > [é]	31
2.3.1.3. Vacil·lacions	32
2.3.1.4. Ē + iod > [í]	33
2.3.1.5. Casos particulars: Ē > i	35
2.3.2. Ē, Ī, OE ll. cl. (> Ē ll. vg.)	36
2.3.2.1. Evolució general de Ē	36
2.3.2.2. Casos particulars d'evolució de Ē	38
2.3.2.3. Casos de Ē > [é]	41
2.3.2.4. Ē > [í]	42
2.3.2.4.1. Evolució amb iod	42
2.3.2.4.2. Casos particulars	44
2.3.2.5. Ē > [ó]	44
2.3.2.6. Ē > [ó] > [ó]	45
2.4. Ī ll. cl. (> Ī ll. vg.)	45
2.4.1. Evolució general: Ī > [í]	45
2.4.2. Casos particulars	45
2.5. ō ll. cl. (> ō ll. vg.)	47
2.5.1. Evolució general: [ó]	47
2.5.2. ō + iod	47
2.5.3. Altres evolucion	49
2.6. ō, ō ll. cl. (> ō ll. vg.)	50
2.6.1. Evolució general: ō > [ó]	50

2.6.2.	o+ iod	51
2.6.3.	Altres casos de tancament o > [ú]	51
2.6.4.	Altres evolucions	53
2.7.	ü ll. cl. (> ü ll. vg.)	54
2.7.1.	Evolució general: [ú]	54
2.7.2.	Casos de ü > [ó]	54
2.8.	Bibliografia consultada	54
3.	Vocalisme àton català	59
3.1.	Introducció	59
3.2.	Evolució del vocalisme àton en síl·laba inicial	61
3.2.1.	A, AU	61
3.2.1.1.	Evolució general: A > a	61
3.2.1.2.	Casos de desaparició	61
3.2.1.3.	Altres evolucions	62
3.2.2.	E	63
3.2.2.1.	Evolució general: E > e	63
3.2.2.2.	Formes sàvies	63
3.2.2.3.	Pèrdua de la vocal	64
3.2.2.4.	E > a	64
3.2.2.5.	E > i	65
3.2.2.6.	E > o	67
3.2.3.	I	67
3.2.4.	O	67
3.2.4.1.	Evolució general: o > o	67
3.2.4.2.	Ü > u	68
3.2.4.3.	o > a	68
3.2.4.4.	o > e	68
3.2.4.5.	o > u	68
3.2.4.6.	Diftongació de la o romànica inicial	69
3.2.5.	Ü	69
3.3.	Evolució del vocalisme àton en síl·laba interior pretònica	70
3.3.1.	A	70
3.3.2.	Altres vocals	70
3.3.2.1.	Desaparició de vocals	70

3.3.2.2.	Manteniment de vocals	71
3.3.3.	Dues vocals pretòniques internes	73
3.4.	Evolució del vocalisme àton en síl·laba interior posttònica . .	73
3.4.1.	A	73
3.4.2.	Altres vocals: desaparició.	74
3.4.3.	Altres vocals: manteniment.	75
3.4.3.1.	Per raons fonètiques	75
3.4.3.1.1.	Manteniment de la E ([ə] en català oriental)	75
3.4.3.2.	Manteniment de la vocal posttònica palatal immediata a la vocal final.	76
3.4.3.3.	Manteniment de la o	77
3.4.3.4.	Desplaçament de l'accent	77
3.5.	Evolució del vocalisme àton en síl·laba final	78
3.5.1.	Evolució de la A	78
3.5.1.1.	Posició inicial absoluta.	78
3.5.1.2.	A + consonant > e	79
3.5.2.	Altres vocals: desaparició	79
3.5.3.	Altres vocals: manteniment	80
3.5.3.1.	Per necessitat articulatòria.	80
3.5.3.2.	Per altres motivacions	81
3.6.	Bibliografia consultada.	82
4.	Caràcter i evolució de les consonants llatines	85
4.1.	Consonants simples	85
4.2.	Consonants geminades	87
4.3.	Transformacions del consonantisme llatí.	88
4.3.1.	Labials	88
4.3.2.	Dentals	89
4.4.	Tendències evolutives generals	89
4.4.1.	Tendència a l'assibilació en contacte amb vocal palatal o iod	90
4.4.2.	Tendència a la sonorització de les consonants simples sordes en posició intervocàlica.	90
4.4.3.	Tendència a la reducció de grups consonàntics.	91

5. Consonantisme català.....	92
5.1. Introducció.....	92
5.2. Consonants inicials.....	93
5.2.1. Labials.....	93
5.2.1.1. P- > p-.....	93
5.2.1.2. B- > b-.....	93
5.2.1.3. F- > f-.....	93
5.2.1.4. V- > v-.....	94
5.2.1.5. w- (germànica).....	94
5.2.2. Dentals.....	95
5.2.2.1. T- (i TH grega i germànica) > t-.....	95
5.2.2.2. D- > d-.....	95
5.2.2.3. S- > s-.....	95
5.2.3. Palatals i velars.....	96
5.2.3.1. C + A, O, U > [k] (graf. c-).....	96
5.2.3.2. C + E, I > [s] (graf. c-).....	96
5.2.3.3. G + A, O, U > [g] (graf. g-).....	97
5.2.3.4. G + E, I > [ʒ], [dʒ] (graf. j-, ge-, gi-).....	97
5.2.3.5. I > [ʒ], [dʒ].....	97
5.2.4. Nasals.....	97
5.2.4.1. M- > m-.....	97
5.2.4.2. N- > n-.....	97
5.2.5. Líquides.....	98
5.2.5.1. R- > [r] (graf. r-).....	98
5.2.5.2. L- > [ʎ] (graf. ant. l-, graf. mod. ll-).....	98
5.3. Consonants intervocàliques.....	99
5.3.1. Labials.....	99
5.3.1.1. -P- > b- > [β].....	99
5.3.1.2. -B- > [v], -F- i -PH- > [v] i -V- > [v].....	100
5.3.2. Dentals.....	101
5.3.2.1. -T- > d- > [ð].....	101
5.3.2.2. -D- (i -CE-, -CI- i -TY-) > [ð].....	102
5.3.2.3. -S- > [z] (graf. -s-).....	102
5.3.3. Palatals i velars.....	103

5.3.3.1.	C + A, O, U > g > [ɣ] (graf. -g-)	103
5.3.3.2.	C + E, I > [ð] > -ø-	103
5.3.3.3.	-GA-	104
5.3.3.4.	G + O, U	104
5.3.3.5.	G + E, I	105
5.3.3.6.	-I-	105
5.3.4.	Nasals	106
5.3.4.1.	-M- > -m-	106
5.3.4.2.	-N- > -n-	106
5.3.5.	Líquides	106
5.3.5.1.	-R- > -r-	106
5.3.5.2.	-L- > -l-	107
5.4.	Consonants finals	107
5.4.1.	Consonants finals llatines	107
5.4.1.1.	-T > ø	107
5.4.1.2.	-D > ø	108
5.4.1.3.	-C > ø	108
5.4.1.4.	-M > ø	108
5.4.1.5.	-N > ø	108
5.4.1.6.	-L > -l	108
5.4.1.7.	-R > -r	109
5.4.1.8.	-S > -s	109
5.4.2.	Consonants finals romàniques	109
5.4.2.1.	Conservació i desaparició	110
5.4.2.1.1.	-M' > -m	110
5.4.2.1.2.	-N' > -ø	110
5.4.2.1.3.	-L' > -l	111
5.4.2.1.4.	-R	111
5.4.2.2.	Vocalització	111
5.4.2.2.1.	-B', -V' > -v- > [β] > [w]	112
5.4.2.2.2.	-D-, -CE-, -CI (i també -TY') > [ð] > [β] > [w]	112
5.4.2.2.3.	^l -ĪDU > -eu	113
5.4.2.3.	Altres evolucions	114
5.4.2.4.	Ensordiment	114

5.5. Grups de dues consonants	116
5.5.1. Grups inicials	116
5.5.2. Grups interiors	118
5.5.2.1. Consonants geminades o dobles	118
5.5.2.1.1. Grups que es redueixen sense que les consonants sordes esdevinguin sonores	118
5.5.2.1.2. Conservacions i transformacions (assibilacions i palatalitzacions)	118
5.5.2.2. Grups amb labial com a primer element	119
5.5.2.2.1. -PT- i -BT- > -tt- > -t-	120
5.5.2.2.2. -P'T- > -bd- (amb sonorització prèvia)	120
5.5.2.2.3. -(B)B'T- > -[wt]-	121
5.5.2.2.4. -PS- o -BS- > -ks- > -is- > [ʃ] (graf. -ix-)	121
5.5.2.2.5. -PR- i -P'R- > -br-	122
5.5.2.2.6. ^l -BR- i ^l -B'R-	122
5.5.2.2.7. v' + cons. > [w] + cons	122
5.5.2.2.8. F'N	123
5.5.2.3. Grups amb dental com a primer element	123
5.5.2.4. Grups amb palatal o velar com a primer element	127
5.5.2.4.1. -CT-	127
5.5.2.4.2. -C'T-	127
5.5.2.4.3. -CR- > -gr- i -C(E)R- > -[w]r-	127
5.5.2.4.4. -GR-	128
5.5.2.4.5. -CS- > -[js]- > -[ʃ]-	128
5.5.2.4.6. -C'M- i -GM- > -[wm]-	129
5.5.2.4.7. -GN- > -[ɲ]-	129
5.5.2.4.8. -G'D- > -d-	129
5.5.2.4.9. -G'C- > -CC- > -C-	130
5.5.2.5. Grups amb nasal com a primer element	130
5.5.2.5.1. -MN- > -n-	130
5.5.2.5.2. -M'N- > -mbr-	130
5.5.2.5.3. -MB- > -m-	131
5.5.2.5.4. -MP- > -mp-	131

5.5.2.5.5.	-MF- > -mf-	131
5.5.2.5.6.	-M'T- > -mt-	131
5.5.2.5.7.	-N'M- > -rm-	132
5.5.2.5.8.	-NT- > -nt-	132
5.5.2.5.9.	-NF- > -nf-	132
5.5.2.5.10.	-NV- > -nv-	132
5.5.2.5.11.	-ND- > -nn- (s. IX) > -n-	132
5.5.2.5.12.	-NS- > -[z]-	133
5.5.2.5.13.	-NG + A, O, U > -[ŋg]- (graf. -ng + a, o, u-)	135
5.5.2.5.14.	-NG + E, I > -[ŋ]- (graf. ny)	135
5.5.2.5.15.	-NC + A, O > -[ŋk]- (graf. -nc-, -nque-)	135
5.5.2.5.16.	-NC + E, I > -[ns]- (graf. -nç-, -nc-)	136
5.5.2.6.	Grups amb líquida com a primer element	136
5.5.2.6.1.	-L + consonant > l + consonant	136
5.5.2.6.2.	-LD- > [ll] > [wl]	136
5.5.2.6.3.	-LP-, LM-, -L- > ø	136
5.5.2.6.4.	-L'C + E, I (grup secundari)	137
5.5.2.6.5.	-R + consonant (diferent de s) > -r + consonant.	137
5.5.2.6.6.	-R'R- > -rr-	137
5.5.2.6.7.	-RS- > -[s] (graf. -ss-)	138
5.5.2.6.8.	-R'CE- > [rð] > [rd]	138
5.5.2.7.	Grups amb L com a segon element	138
5.5.2.7.1.	-PL- > -[bb]-, -[bl]- en val., (graf. -bl-)	138
5.5.2.7.2.	-BL- i -B'L-	139
5.5.2.7.3.	-C'L- > -[j]- > -[ʎ]- i -[j]- (graf. -ll-)	140
5.5.2.7.4.	-G'L-	140
5.5.2.7.5.	-S'L-	141
5.5.2.7.6.	-T'L- i -D'L-	141
5.5.2.7.7.	-J'L- i -GIL- > -[(j)d-l]- > [d-ʎ] (graf. -tll-)	142
5.5.3.	Grups finals	142
5.5.3.1.	Grups que no han estat mai interiors	142
5.5.3.1.1.	Grups primaris	142
5.5.3.1.2.	Grups secundaris	143

5.5.3.2. Grups que han estat interiors	145
5.5.3.2.I. Grups geminats llatins -PP, -TT, -CC + O, U i -SS	145
5.5.3.2.2. -ST, -SCU, -MF, -RM, -RN, -RT, -RCU, -RP	145
5.5.3.2.3. -GN i -NG + E, I > -[jn] > -[ɲ]	145
5.5.3.2.4. -NN > -[ɲ] (graf. -ny)	145
5.5.3.2.5. -MN.	146
5.5.3.2.6. -RS' > -s	146
5.5.3.2.7. L + consonant.	146
5.5.3.2.8. -C'L > -[j] > -[ʎ], -[j] (graf. -ll)	147
5.5.3.2.9. -CT' > -[jt]	147
5.5.3.2.10. -MB > -m	147
5.5.3.2.II. -ND' > -n	148
5.6. Grups de tres consonants	148
5.7. Combinacions amb semivocals i semiconsonants	150
5.7.1. Combinacions amb [w].	151
5.7.1.1. Posició inicial	151
5.7.1.1.1. QUA- > <i>qua-</i>	151
5.7.1.1.2. QUA- > <i>ca-</i>	151
5.7.1.1.3. [kw]- > [k]- + vocal (e, i, o, u)	151
5.7.1.1.4. Altres evolucions	152
5.7.1.2. Posició interior.	152
5.7.1.2.1. -[kw]- i -[ɣw]- + a	152
5.7.1.2.2. -[kw]- i -[ɣw]- + vocal (e, i, o, u).	153
5.7.1.2.3. Altres evolucions	154
5.7.2. Combinacions amb iod	155
5.7.2.1.1. -PY- > -pi-	155
5.7.2.1.2. VY i BY	155
5.7.2.1.3. TY, -D- i -CE-, -CI-	156
5.7.2.1.4. Cons. + TY	157
5.7.2.1.5. DY i GY (i z d'origen grec)	158
5.7.2.1.6. Cons. + DY	159
5.7.2.1.7. Cons. + Ĩ + C + A, U	159
5.7.2.1.8. -SY- > -[z] (graf. -s-)	162

5.7.2.1.9.	-SSY- > [ʃ] (graf. -ix)	163
5.7.2.1.10.	-CY- > -*CCY- > [ts] > [s] (graf. ce, ç, ss)	163
5.7.2.1.11.	-SCY- > [ʃ] (graf. ix)	164
5.7.2.1.12.	-(M)MY- > -mi-	164
5.7.2.1.13.	-NY > [ɲ] (graf. ny)	164
5.7.2.1.14.	-LY > [ʎ], [y] (graf. ll)	164
5.7.2.1.15.	-RY > -[r] i -ARIU > -eir > -er	165
5.7.2.1.16.	-RRY > -rri.	166
5.8.	Bibliografia consultada	166
6.	Fenòmens diversos	170
6.1.	Addició de fonemes	170
6.2.	Reducció de fonemes	173
6.3.	Assimilació	175
6.4.	Dissimilació	175
6.5.	Metàtesi	176
6.6.	Equivalència acústica	177
6.7.	Creuaments	177
6.8.	Etimologia popular	178
6.9.	Onomatopeia	179
6.10.	Formes expressives	179
6.11.	Bibliografia consultada	180
PART II: MORFOLOGIA NOMINAL		181
1.	Substantius	184
1.1.	Introducció	184
1.2.	Nominatiu: cas recte	186
1.3.	Acusatiu	189
1.4.	Genitiu	190
1.5.	Datiu	191
1.6.	Ablatiu	191
1.7.	El nombre	192
1.8.	El gènere	194
1.8.1.	Primera declinació: noms femenins	195

1.8.2.	Segona declinació: noms masculins	196
1.8.3.	Tercera declinació: manteniment del gènere llatí	199
1.8.4.	Quarta i cinquena declinació.	200
2.	Adjectius qualificatius	202
2.1.	Comparatiu	205
2.2.	Superlatiu	206
3.	Numerals	207
3.1.	Cardinals	207
3.1.1.	De zero a setze	207
3.1.2.	<i>Disset, divuit i dinou.</i>	208
3.1.2.1.	DECE (ET) SEPTE > [déesét]	209
3.1.2.2.	DECE (ET) OCTO > [déesjt]	210
3.1.2.3.	DECE (ET) NOVE > [déenów]	210
3.1.3.	Desenes, centenes i milers	210
3.2.	Ordinals	212
3.3.	Collectius	213
3.4.	Multiplicatius	214
3.5.	Partitius	214
4.	Demonstratius	215
4.1.	Masculí i femení	217
4.2.	Neutre	217
4.3.	Formes reflexives	218
4.4.	Consideracions fonètiques	219
4.5.	Formes dialectals	219
4.6.	Graus de demostració	220
5.	Article	222
5.1.	Article indefinit o indeterminat	223
5.2.	Article definit o determinat	223
5.2.1.	Origen i extensió	223
5.2.2.	Morfosintaxi	226
5.2.2.1.	Tipus ILLE	226
5.2.2.2.	Tipus IPSE	227
5.3.	Article neutre	228
5.4.	Article personal	228

6. Pronoms personals.	230
6.1. Formes fortes.	231
6.1.1. Cas subjecte	231
6.1.2. Cas règim	233
6.2. Formes febles.	234
6.2.1. Formes personals.	235
6.2.2. Formes no personals.	236
6.2.2.1. HOC > <i>ho</i> (graf. ant. <i>o, u</i>)	236
6.2.2.2. IBI X HIC > <i>hi</i> (graf. ant. <i>i, γ, hi</i>)	236
6.2.2.3. HIC > <i>hic</i> (antic)	237
6.2.2.4. INDE > ENDE > <i>*ene</i> > <i>ne, en</i>	237
6.2.3. Formes reduïdes	238
6.2.4. Col·locació dels pronoms febles respecte del verb.	239
6.2.5. La combinació binària dels pronoms personals febles de tercera persona.	240
6.2.5.1. El naixement de la combinació CI + CD o <i>li la</i> en valencià	243
7. Possessius	245
7.1. Formes plenes o fortes.	246
7.1.1. <i>Llur</i>	250
7.2. Formes febles.	251
8. Interrogatius	254
8.1. Interrogatiu pronominal	254
8.2. Interrogatius adverbials.	257
8.2.1. <i>On</i>	257
8.2.2. <i>Quan</i>	258
8.2.3. <i>Com</i>	258
8.3. Fórmules expressives.	259
9. Relatius	260
9.1. Funció de relatiu substantiu	260
9.1.1. Amb caràcter personal i concret	260
9.1.2. Amb caràcter neutre.	262
9.2. Funció de relatiu adjectiu	263
9.2.1. Funcions no preposicionals.	263

9.2.2. Funció preposicional	266
9.3. <i>On</i>	268
10. Indefinits	269
10.1. D'afirmació	270
10.2. De dubte i de negació.	273
10.3. De distribució	274
10.4. De quantitat	275
10.5. D'identitat o manera	276
11. Adverbis	277
11.1. De lloc.	279
11.2. De temps	281
11.2.1. Interrogatiu	281
11.2.2. Temps present o immediat	281
11.2.3. Temps anterior	282
11.2.4. Temps posterior o diferit	282
11.2.5. Temps general	283
11.2.6. Negació temporal	283
11.2.7. Relació entre temps	283
11.2.8. Relació de dies i anys	284
11.3. De manera o de dubte	285
11.4. De quantitat	286
11.5. D'afirmació i negació	286
11.5.1. D'afirmació	286
11.5.2. De negació	286
12. Preposicions i conjuncions	288
12.1. Preposicions	288
12.2. Conjuncions	290
13. Bibliografia consultada	292
PART III: MORFOLOGIA VERBAL	299
1. El sistema llatí i la seva evolució	301
1.1. Introducció	301

1.2.	Evolució de les categories de persona, nombre, aspecte, mode i veu	304
1.2.1.	Persona i nombre	304
1.2.2.	Mode	305
1.2.3.	Aspecte.	306
1.2.4.	Veü.	308
1.3.	Bibliografia consultada	310
2.	Evolució de les formes nominals (no personals)	312
2.1.	Infinitiu	312
2.1.1.	Primera conjugació (-ar).	313
2.1.2.	Segona conjugació (-er, -re, -r)	314
2.1.2.1.	Conjugació II llatina: -ĒRE > -er (cat. or. [ɛ], cat. occ. [e], bal. [ə]).	314
2.1.2.2.	Conjugació III llatina: -ĒRE > -re, ¹ -er, -r.	316
2.1.2.2.1.	Infinitius acabats en -re.	316
2.1.2.2.2.	Infinitius acabats ¹ -er.	318
2.1.2.2.3.	Infinitius acabats -r	318
2.1.3.	Tercera conjugació (-ir).	319
2.2.	Gerundi	320
2.2.1.	Primera conjugació (-ant)	321
2.2.2.	Segona conjugació (-ent)	321
2.2.3.	Tercera conjugació (-int)	322
2.3.	Participi de present	322
2.4.	Participi de pretèrit (participi passat)	324
2.4.1.	Formes febles.	325
2.4.2.	Formes fortes.	326
2.4.2.1.	Tipus -SUM, -SA	326
2.4.2.2.	Tipus -TU(M), -TA(M)	327
2.5.	Formes de perfet en l'infinitiu i el gerundi.	329
2.6.	Formes de passiva	330
2.7.	Bibliografia consultada.	330
3.	Formes personals: temps verbals de la veü activa i la veü passiva	331
3.1.	Introducció.	331
3.2.	Present d'indicatiu	334

3.2.1. Persona 1	335
3.2.1.1. Solucions etimològiques	336
3.2.1.2. Solucions desinencials	338
3.2.1.2.1. Desinència -e	338
3.2.1.2.2. Desinència -i	338
3.2.1.2.3. Desinència -o	339
3.2.1.2.4. Desinència \emptyset	340
3.2.1.2.5. Desinència velar -c	340
3.2.2. Persona 2	344
3.2.3. Persona 3	344
3.2.4. Persones 4 i 5	345
3.2.5. Persona 6	347
3.3. Present de subjuntiu	349
3.3.1. Persona 1	351
3.3.1.1. Solucions etimològiques	351
3.3.1.1.1. Primera conjugació	351
3.3.1.1.2. Segona i tercera conjugacions (verbs no incoatius)	352
3.3.1.2. Solucions modernes	352
3.3.1.2.1. Català occidental	352
3.3.1.2.2. Català central i nord-oriental	353
3.3.1.2.3. Baleàric i alguerès	355
3.3.2. Persones 2, 3 i 6	356
3.3.3. Persones 4 i 5	357
3.4. Pretèrit imperfet d'indicatiu	357
3.5. Pretèrit imperfet de subjuntiu	361
3.5.1. Passat perifràstic de subjuntiu	361
3.6. Imperatiu	361
3.7. Verbs incoatius	364
3.7.1. Antics incoatius	366
3.7.2. Present d'indicatiu	366
3.7.3. Present de subjuntiu	369
3.7.4. Extensió actual	371
3.7.5. Imperatiu	373

3.8.	Futur imperfect d'indicatiu i condicional simple	373
3.8.1.	Futur	373
3.8.2.	Condicional	375
3.8.3.	Alteracions formals	376
3.8.3.1.	Intercalació dels pronoms febles	376
3.8.3.2.	Modificacions de l'infinitiu	377
3.9.	Perfet d'indicatiu simple	378
3.9.1.	Perfets febles	381
3.9.1.1.	Formes antigues	381
3.9.1.2.	Formes modernes	383
3.9.2.	Perfets forts	384
3.9.2.1.	Perfets reduplicats: -DĒDI	384
3.9.2.2.	Perfets sigmàtics: -SI	384
3.9.2.3.	Perfets en -XI	387
3.9.2.4.	Perfets en -UI	388
3.9.2.5.	Perfets en -I	392
3.9.3.	Conversió dels perfets forts en formes febles	394
3.9.3.1.	Perfets en -DEDI	394
3.9.3.2.	Perfets en -XI, -SI	394
3.9.3.3.	Perfets en -UI	396
3.9.3.4.	Perfets en -I	396
3.9.3.5.	Cronologia del procés de substitució del perfet feble pel perfet fort	397
3.9.4.	Perfet perifràstic	404
3.10.	Perfet d'indicatiu compost	407
3.11.	Plusquamperfet d'indicatiu llatí: condicional antic	412
3.11.1.	Formes febles	414
3.11.2.	Formes fortes	415
3.11.3.	Evolució de les formes fortes a febles	416
3.12.	Plusquamperfet de subjuntiu llatí	419
3.12.1.	Primera conjugació	421
3.12.2.	Segona conjugació	422
3.12.2.1.	Solució velar	423
3.12.2.2.	Solucions no velars: -és	424

3.12.3. Tercera conjugació	426
3.13. Temps verbals de la veu passiva	427
3.13.1. Passiva pronominal	431
3.14. Bibliografia consultada	432
4. Verbs irregulars	437
4.1. <i>Anar</i>	437
4.1.1. Formes no personals i imperatiu	438
4.1.2. Present d'indicatiu i present de subjuntiu	439
4.1.3. Perfet d'indicatiu i imperfet d'indicatiu	439
4.1.4. Futur d'indicatiu i condicional	440
4.1.5. Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu)	440
4.2. <i>Dar/donar</i>	441
4.3. <i>Ésser</i>	442
4.3.1. Formes no personals i imperatiu	442
4.3.2. Present d'indicatiu	443
4.3.3. Present de subjuntiu	443
4.3.4. Perfet d'indicatiu i imperfet d'indicatiu	444
4.3.5. Futur d'indicatiu i condicional simple	445
4.3.6. Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu)	445
4.4. <i>Estar</i>	446
4.4.1. Formes no personals i imperatiu	446
4.4.2. Present d'indicatiu	446
4.4.3. Present de subjuntiu	447
4.4.4. Perfet d'indicatiu	447
4.4.5. Plusquamperfet d'indicatiu llatí	448
4.4.6. Plusquamperfet de subjuntiu llatí	448
4.5. <i>Fer</i>	448
4.5.1. Formes no personals i imperatiu	449
4.5.2. Present d'indicatiu	449
4.5.3. Present de subjuntiu	450

4.5.4.	Perfet d'indicatiu i imperfet d'indicatiu	450
4.5.5.	Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu)	451
4.5.6.	Futur d'indicatiu i condicional	452
4.6.	<i>Haver</i>	452
4.6.1.	Formes no personals i imperatiu	452
4.6.2.	Present d'indicatiu i de subjuntiu	452
4.6.3.	Perfet d'indicatiu i imperfet d'indicatiu	453
4.6.4.	Futur d'indicatiu i condicional.	454
4.6.5.	Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu).	454
4.7.	<i>Menjar</i>	455
4.8.	<i>Poder</i>	456
4.8.1.	Formes no personals i imperatiu	456
4.8.2.	Present d'indicatiu	456
4.8.3.	Present de subjuntiu	457
4.8.4.	Pretèrit imperfet d'indicatiu.	457
4.8.5.	Futur indicatiu i condicional	457
4.8.6.	Perfet d'indicatiu.	458
4.8.7.	Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu).	459
4.9.	<i>Venir</i>	459
4.9.1.	Present d'indicatiu i de subjuntiu	460
4.9.2.	Imperfet d'indicatiu	460
4.9.3.	Perfet d'indicatiu	460
4.9.4.	Futur d'indicatiu i condicional.	461
4.9.5.	Plusquamperfet d'indicatiu llatí (condicional antic) i plusquamperfet de subjuntiu llatí (imp. de subjuntiu).	461
4.10.	Bibliografia consultada	462

PART IV: SINTAXI	475
INTRODUCCIÓ	477
NOTA PRÈVIA I AGRAÏMENT	479
1. L'afaiçonament de la sintaxi catalana: de la parataxi	
a la hipotaxi	486
1.1. La complexitat de l'estudi dels canvis sintàctics	488
1.2. Els recursos per a la relació interoracional: l'oralitat	
i l'escriptura	491
1.2.1. Els trets suprasedgmentals: el to, la melodia, el ritme ..	492
1.2.2. El procés de creació dels nexes gramaticals: l'origen	
de les conjuncions catalanes	497
1.2.3. Polivalència i ambigüïtat de les primeres conjuncions .	506
1.3. De les conjuncions catalanes	515
1.4. Algunes característiques de la parataxi	516
1.4.1. Les construccions sintàcticament dures	516
1.4.2. L'anacolut	517
1.4.3. Les repeticions i el pleonasme	518
1.4.4. L'el·lipsi	521
1.5. La parahipotaxi	522
1.6. La consolidació de la sintaxi catalana	523
2. Del substantiu: els casos de la declinació	525
2.1. El cas nominatiu	527
2.2. El cas vocatiu	531
2.3. Restes del cas datiu?	532
3. De l'article	534
3.1. Presència/absència de l'article	535
3.2. L'article personal	538
4. Dels demostratius	540
5. Dels possessius	544
6. Dels numerals	547
7. Dels quantitius	549
8. Dels indefinits	551
8.1. Els indefinits i l'article	551

8.2.	Processos de gramaticalització d'indefinitos	552
8.3.	Els indefinitos i la negació.	553
8.3.1.	L'indefinit <i>null</i>	553
8.3.2.	L'indefinit <i>negú(n)</i>	554
8.3.3.	L'indefinit <i>cap</i>	555
8.3.4.	L'indefinit <i>res</i>	555
9.	De l'adjectiu qualificatiu.	556
10.	Dels pronoms personals.	558
10.1.	Ús de les formes tòniques	559
10.1.1.	Formes tòniques en funció de subjecte.	559
10.1.2.	Formes tòniques amb altres funcions sintàctiques	560
10.1.3.	El pronom personal tònic referit a cosa i no a persona.	561
10.1.4.	<i>Nós</i> i <i>vós</i> enfront de <i>nosaltres</i> i <i>vosaltres</i>	561
10.2.	Els pronoms personals àtons	562
10.2.1.	Sobre el pronom <i>se</i>	562
10.2.2.	Els derivats de <i>INDE</i> i <i>IBI-HIC</i>	563
11.	Dels pronoms relatius	565
11.1.	Els relatius simples <i>qui</i> i <i>que</i>	566
11.1.1.	La forma <i>qui</i>	566
11.1.2.	La forma <i>que</i>	569
11.2.	El relatiu compost <i>qual</i>	579
11.3.	El relatiu adverbial <i>on</i>	585
12.	Del verb	588
12.1.	Els modes verbals	589
12.1.1.	L'èmfasi de la realitat amb l'indicatiu.	589
12.1.2.	El mode infinitiu en les subordinades substantives.	589
12.1.3.	El subjuntiu llatinitzant.	589
12.1.4.	El mode subjuntiu, marca de subordinació.	590
12.1.5.	El mode subjuntiu en les subordinades causals	590
12.1.6.	El mode en les condicionals	591
12.2.	Els temps verbals	592
12.2.1.	L'ús del pretèrit perfet d'indicatiu	593
12.2.2.	L'ús del futur d'indicatiu	594
12.2.3.	L'ús del pretèrit imperfet de subjuntiu	594

12.2.4.	L'ús del present actualitzador.	594
12.2.5.	El temps en les condicionals.	595
12.3.	La veu passiva	596
12.3.1.	La passiva reflexa	597
12.4.	El participi.	597
12.4.1.	El participi de present	598
12.4.2.	El participi absolut	598
12.4.3.	La construcció participi + <i>que</i> + pretèrit perfet d' <i>ésser</i> o d' <i>haver</i>	509
12.5.	El gerundi	509
12.5.1.	El gerundi regit per la preposició <i>en</i>	600
12.5.2.	El gerundi absolut	600
12.6.	L'infinitiu precedit de l'article.	601
12.7.	<i>Ésser</i> i <i>estar</i>	601
12.7.1.	<i>Ésser</i> i <i>estar</i> copulatiu	602
12.7.2.	<i>Ésser</i> usat com a verb pronominal	602
12.7.3.	<i>Ésser</i> auxiliar.	603
12.7.4.	<i>Ésser</i> + participi o adjectiu: perífrasis per síntesis.	603
12.7.5.	<i>Ésser</i> i <i>estar</i> no gramaticalitzats (amb el sentit de 'trobar-se, romandre en un lloc')	601
12.8.	El verb <i>haver</i>	605
12.9.	L'expressió verbal de l'obligació	606
12.9.1.	<i>Deure</i> + infinitiu amb el sentit d'obligació.	606
12.9.2.	Altres perífrasis d'obligació	607
12.10.	La construcció <i>tenir</i> + participi.	608
12.11.	La construcció <i>ésser</i> , <i>estar</i> , <i>anar</i> + gerundi	609
12.12.	Verbs amb doble acusatiu	609
12.13.	Construcció del verb <i>ajudar</i>	609
12.14.	Verbs amb complement intern	610
13.	De l'adverbi	611
13.1.	Sobre la negació.	611
13.1.1.	L'adverbi temporal <i>mai</i> (<i>jamai</i> , <i>jamés</i>) amb la negació <i>no</i>	612
13.1.2.	L'adverbi temporal <i>anc</i> 'mai' amb la negació <i>no</i>	612

13.1.3.	L'adverbi locatiu <i>enlloc</i> amb la negació <i>no</i>	613
13.1.4.	L'adverbi de quantitat <i>gens</i> amb la negació <i>no</i>	613
13.1.5.	L'adverbi de negació <i>tampoc</i> amb la negació <i>no</i>	614
13.1.6.	L'adverbi negatiu <i>ne</i> amb la negació <i>no</i>	614
13.1.7.	L'adverbi negatiu <i>pas</i> amb la negació <i>no</i>	615
13.2.	La construcció de dos o més adverbis de mode en <i>-ment</i>	616
13.3.	Algunes correlacions adverbials	617
13.3.1.	Correlacions amb adverbis temporals	617
13.3.2.	Correlacions amb adverbis quantitius	618
13.3.3.	Correlacions amb adverbis modals	619
14.	De la preposició	620
14.1.	La preposició <i>a</i> (<i>ad</i>)	620
14.1.1.	A i el complement directe	621
14.1.2.	A regint el subjecte agent de la passiva o un complement agent	623
14.1.3.	A introduint oracions d'infinitiu final	623
14.1.4.	Verbs sense la preposició <i>a</i> regint l'oració d'infinitiu que els complementa	625
14.1.5.	A introduint oracions completives d'infinitiu	626
14.1.6.	A + article + infinitiu amb valor temporal	626
14.1.7.	A i <i>en</i> introduint el complement indirecte	627
14.1.8.	Algunes oposicions i interferències entre les preposicions <i>a</i> i <i>en</i>	629
14.1.9.	A, règim verbal de <i>fugir</i>	630
14.1.10.	A introduint un complement predicatiu amb el valor de <i>com a</i>	631
14.1.11.	La correlació <i>de ... a</i>	631
14.2.	La preposició <i>ab</i> (<i>amb</i>)	632
14.3.	La preposició <i>de</i>	632
14.3.1.	<i>De</i> regint el subjecte agent de la passiva	633
14.3.2.	<i>De</i> introduint oracions completives d'infinitiu	633
14.3.3.	<i>De</i> regint el complement partitiu	634
14.3.4.	La correlació <i>de ... (en)tro a</i>	635
14.3.5.	La correlació <i>de çà ... de là</i>	635

14.4.	La preposició <i>en</i>	635
14.4.1.	<i>En</i> + infinitiu no temporal	635
14.4.2.	La correlació <i>de ... en</i>	636
14.5.	Les preposicions <i>per</i> i <i>per a</i>	637
14.5.1.	L'ús de <i>per</i>	637
14.5.2.	L'ús de <i>per a</i>	638
14.6.	Les preposicions <i>fins</i> i <i>fins a</i>	639
14.6.1.	L'ús de <i>fins</i>	639
14.6.2.	L'ús de <i>fins a</i>	639
14.7.	La caiguda de la preposició	640
14.7.1.	La caiguda de la preposició davant relatiu	640
14.7.2.	La caiguda de la preposició davant complement temporal	641
14.7.3.	La caiguda de la preposició davant la conjunció <i>que</i>	641
14.8.	La preposició <i>sens</i> en frases negatives	641
14.9.	La combinació de preposicions amb un sol règim	642
15.	De les conjuncions	644
15.1.	Les conjuncions, un exemple eloqüent de la gramaticalització	644
15.1.1.	Alguns casos de gramaticalització d'adverbis	645
15.1.2.	Alguns casos de gramaticalització de substantius	652
15.1.3.	Alguns casos de gramaticalització de pronoms demostratius	653
15.1.4.	La gramaticalització de l'ordinal <i>segon</i>	655
15.1.5.	La gramaticalització de frases copulatives	655
15.2.	L'ús polivalent de les conjuncions	656
15.3.	L'oposició entre les conjuncions adversatives <i>mas</i> i <i>però</i>	657
16.	De la concordança	659
16.1.	La concordança del participi	660
16.2.	La concordança <i>ad sensum</i>	661
16.3.	La concordança amb la forma més propera	662
16.4.	La concordança amb l'indefinit o numeral <i>u(n)</i>	663
17.	Sobre l'ordre dels elements en la frase	664

17.1.	L'ordre dels adjectius i els determinants respecte al nom que complementen	667
17.1.1.	Els possessius	668
17.1.2.	Altres determinants	669
17.2.	L'ordre del nom i el seu complement preposicional	670
17.3.	L'ordre de l'adverbi complement d'un adjectiu en un sintagma adjectiu	670
17.4.	L'ordre de l'antecedent i el pronom relatiu	670
17.5.	L'ordre del subjecte i el nucli del predicat	671
17.6.	L'ordre del complement agent i el nucli del predicat en veu passiva	673
17.7.	L'ordre del nucli del predicat nominal	673
17.8.	L'ordre del complement predicatiu i el verb	673
17.9.	L'ordre del verb i el complement directe	674
17.10.	L'ordre del complement indirecte i el verb	675
17.11.	L'ordre del complement directe, el complement indirecte i el verb	675
17.12.	L'ordre del complement directe, el complement circumstancial i el verb	675
17.13.	L'ordre dels complements preposicionals respecte al verb de què són règim.	676
17.14.	L'ordre dels elements de la perífrasi del futur i del condicional, i dels pronoms que la complementen	677
17.15.	L'ordre dels complements respecte a les formes verbals compostes	678
17.16.	L'ordre del verb, l'adverbi o el complement circumstancial	678
17.17.	L'ordre de la conjunció adversativa <i>però</i>	679
17.18.	L'ordre dels pronoms personals àtons	679
17.18.1.	La col·locació respecte al verb	680
17.18.2.	L'ordre dels pronoms àtons en combinació entre si	683
17.18.3.	L'ús pleonàstic dels pronoms	691
18.	Bibliografia	693